

Nº 19.

Holv Speciedaler.

1855.

Holm

Kronprinsen Karls Tidhun,
Presten i Indiens dørevalgslab. 1855
medtalt, at Sa Ole Petersen fow
her sam ligeluk og Sachaeg Leib
Vistie tilliggende land etablit. 1837-1834
i Indien's Præfektur - Sogdavia Vatnen af Hælgen
med 2 Spind 2 far 10 Mælling, og 4 far 201 3 Mælling
for hundre land omkring 1500 jordens hundrede Speciedaler,
og dette land i Midt af Indiens dørevalglig Provinser.

Lantet

HISTORIA OM VATN

Gaard, ved

ein gard ved Granavatnet

gaard i
la mælt
erlagt 500

Spille og fra Kipper og mættile Utlægning lyderig gas
Peng, og Renten, som er til 1000 Riksdaler Bank m. alvor.
En Raport, selvfølgelig til Ola Vatn

Af Gaarden forev ligeluk for samtiden alle Gjælden
men gan Landet gaaende Rikos og Udgivelser, hvilke
af en Landstykke som spott, forev med det Sachaeg Leib
med den plan af landboet m. m. v. tagne Uppgifter til
andif Rikab. Det er givet herhånd.

En Belægning under min hande.
Lundby, den 5. Februar 1855.

Wm. Lichten.

FORORD

Det har lenge vore i tankane mine å skrive ned litt av historia til garden. Da vi gav frå oss garden vart det betre tid. Sleksstemnet sommaren 1999 var og eit naturleg tidspunkt å arbeida mot.

Ein blir etter kvart klar over kor viktig historia er. Vår tid blir også ganske snart historie.

Da er det på tide å få festa dette på papiret.

Viktigaste bakgrunnsmateriale har vore Ættebok for Vatn som far fekk av Norges Bondelag og Eli Vatn's historiske sær oppgave ved Steinkjer videregåande skole om garden Vatn. I tillegg bygger eg på eldre dokument som vi har på garden, manntal og folketeljingar m.m.

Inderøy februar 1999

Ola Vatn

Mitt bu, min heim, min keisardom

INNHOLD

FORORD	2
INNLEING.....	4
DEN FØRSTE TIDA	4
LEILENDINGSTID.....	4
HUSMANNSPASSAR.....	7
Vasshaugen.....	7
Trondalen.....	7
Haugajalet.....	7
GAMLE RETTAR.....	7
Seter	7
Bumerke	8
Bekkekvern.....	8
Granavatnet.....	8
SJØLVEIGARTID	8
HUS OG DRIFTSFORMER I DETTE ÅRHUNDRET	10
Hus som har gått ut i nyare tid:	10
Nye hus og tilbygg:	11
Buskapen:	12
ENDRA DRIFTSFORMER.....	13
Økologisk drift.....	13
OVERSIKT OVER GARDSDRIFTA OG MATPRODUKSJONEN	13
PRODUKTIVITETSUTVIKLINGA I GARDSDRIFTA PÅ VATN	14
FOLK PÅ GARDEN.....	16
LIVET I OG MELLOM HUSA.....	18
KVINNENE PÅ GARDEN	19
HUS, TUN OG HAGE VED ÅRTUSENSKIFTET.....	23
Hus	23
Tun og hage	24
VÅR SLEKT.....	25
Oversikt over brukarar på Vatn og familiene deira	25
KART MED NAMN	27

INNLEING

Garden er som ein peilestav i historia. Garden kan vera gammal eller ung. Peilestaven blir tilsvarende lang eller kort. Teikna frå dei første tider kan vera vanskelege å sjå og forstå. Dei er avhengige av kva det vart spurt om den gongen, og kor lett det er å finne materiale. Det er heller ikkje alltid lett å forstå merka som set seg på peilestaven i dag.

Dei eldste skrevne kjelder vi har om Vatn er Aslak Bolts Jordebok frå 1434. Men garden er nok langt eldre enn det. Namnet er naturligitt og kjem av at garden ligg ned til Granavatnet.

Plassering og tilhøve til storgarden Gran tyder på at Vatn vart rydda ca 600 til 900 etter Kristi fødsel eller tidlegare. Nabogarden Gran er truleg rydda før Kristi fødsel. Det er funne fleire gravhaugar på Gran, men ingen på Vatn. I den tida vi trur Vatn vart rydda tok dei til å bruka flatgraver. Og dei er verre å finna i landskapet.

Namnet på garden har endra seg gjennom tida.

Hos Aslak Bolt heiter det Watne, i 1520 Vanth, i 1635 og 1865 Watten, i 1907 Vatn som i dag.

DEN FØRSTE TIDA

I tidlege tider vart gardane lagt høgt i landskapet. Det var vel tryggare enn nede ved sjøen. Dei første gardsnamna vi kjenner til var korte naturnamn som i dette tilfellet Gran og Vatn. Vatn er mest truleg rydda i det som blir kalla Merovingertida, tida mellom folkevandringane og vikingetida 570 til 800 e. Kr. Den kan og ha blitt til i starten på vikingetida da folkepresset var stort. Merovingertida har namnet sitt frå ei frankisk kongeætt som hadde stor innverknad i Europa på den tida. Ymse jordbruksreiskap som ard, sigd og lauvkniv kom da og har vore i bruk til vår tid.

Etter folkevekst i folkevandringstida gjekk busetnaden i Sør- og Vest-Norge ned først i Merovingertida. Årsaker kan vera utarming av jorda, endringar i handelssamkvemet eller epidemiær. Trøndelag og Nord-Norge hadde derimot framleis vekst i folketalet. Noko av dette kan ha samanheng med auka samhandel med Midt-Sverige.

Når garden vart rydda seinare enn storgarden Gran, kan det ha samanheng med at Vatn ligg noko ugunstig til. Konseptmatrikkelen i 1723 seier om Vatn:

“Ligger i nordost; grøn og frostagtig. Ringe og myret eng; tungvunden.”

Granabakkane som rett nok er bratte, låg sør vendte, og var tidleg snøfrie, og dei var sjølvdrenerande.

Med datidas dyrkings- og produksjonsmåtar var Granajorda truleg lettare å gje seg i kast med.

LEILENDINGSTID

Vi veit lite om kor stor garden var på Aslak Bolt si tid. Men Aslak Bolt som var erkebisop i Nidaros frå 1430 fikk “af Watne XX heldaland oc eit heldaland som Jon på Gran fik (gav). Erkebisop Aslak er nu all eign partlaus.” I ny oversetting blir det: “Av Vatn, 20 helgeland, og 1 helgeland som Jon på Gran gav til erkebisop Aslak. Nå er (skylda av) hele eiendommen udelt”.

Helgeland er eit gammalt trøndersk arealmål. 1 helgeland er 1390 m². Av Vatn fekk da erkebisop Aslak knapt 30 mål (da).

Vi ser av dette at Vatn ikkje var øyde på den tid og kan gå ut frå at den heller ikkje var det under svartedauen.

Svartedauen førde til store tap av inntekt for kyrkja. I 1432 brann Domkyrkja, og det trøgs enno meir pengar. Difor var erkebiskopen ivrig på å få registrert kyrkjegodset og sikra inntektene.

Inderøy hadde relativt mange leilendingar. Bygda låg lagleg til ved sjøen.

Det har vore fleire grunnar til at mange gardar vart kyrje- eller klostergods:

1. Ved pant. Kyrkja eller klostra var ofte dei einaste som hadde pengar å låne ut.
2. Ved vanleg kjøp og sal. Den som hadde pengar fekk tilslaget.
3. Ved proventkjøp. Ein bonde kunne gi bort delar av garden - eller heile garden mot å få bu der og få stell på sine gamle dagar. Etter svartedauen er ei slik handling forståeleg.
4. Ved bøter for lovbroter.

Kjeldene viser at garden og var i drift på 1500-talet. I 1520 er "Gunder i Vanth førd for 1/2 lod sølff oc 1/2 lod sølff (1 lod sølff = 25 gram sølv) for jordegods sat." Denne skatten ble kalla tiendepengeskatten. Kvar bonde skulle betale 1/10 av sin rørlege formue i skatt. 1/2 lod sølff gjeld truleg for Vatn og 1/2 lod for anna jord utom garden. Vatn er da altså verdsett til 5 lod sølff. Det var ein liten gard samanlikna med Gran som betalte 7 lod sølff. Gran var da verd 70 lod sølff.

Under reformasjonen i 1538 vart Vatn lagt frå Erkebispestolen til Sakshaug kyrkje.

Det skjer seinare endringar på Vatn. Vi finn att garden i skattelister og andre oppgaver.

I manntal frå 1635-40 er det ført opp to oppsittarar: Other Watten og Johannes på same stad, men garden var udelt. I lista over feskatten i 1657 er det også ført opp to oppsittarar: Johan og Hans. Den første svarer skatt for 8 hestar og kyr, 5 sauher og svin, 2 geiter, 3 ort og 1 skilling. Den andre er ført for 9 hestar og kyr, 6 sauher og svin, 4 geiter, 3 ort og 14 skilling. Vatn var da delt i to.

I matrikuleringa i 1668 har den eine garden 1 spann og 1 øre skyld, og den andre har 1 1/2 spann skyld. Spann er ein jordegodseining. Det kjem av eit spann smør som er ca 15,4 - 16,2 kg.

1 spann = 3 øre = 72 marklaug.

Gardane på Vatn er til saman ein liten beitesgard. På Innherrad hadde ein slik gard 2 hestar og ca 15 storfe. I sølvmatrikkelen som da vart oppsett ser vi at skylda på den største garden var sett ned 1 ½ øre og på den andre garden sett ned 1 øre. Skylda på gardane var da til saman 2 spann. Denne nedgangen kjem truleg av dei harde våra på denne tida. Det var eit kaldt klima som forverra driftsvilkåra og minka avlingane. Dette førte til redusert landskyld og mindre skatt.

I denne uårstida minka folketalet på Inderøy frå 1965 personar i år 1666 til 1660 personar i år 1701. Tidene vart betre på 1700-talet. I 1755 var det 1970 innbuarar på Inderøy.

På Vatn utvikla det seg til det verre. I 1692 ser vi at "ingen landskyld har været at bekomme."

Begge gardane er no aude. I 1693 - 96 var Peder Rasmussen brukar av begge gardane.

Merk at erkebiskop Aslak skiftet Sand, som er nevnt ovenfor, Korskirken i Trondheim, mot det Korskirken eide i Rekbu, beg parter skylder 1 øre.

Vidbyggja skipreide

Av midtre Gran, 7 øresbol, bygset for 1 spenn

Av Gaasane, 2 øresbol, bygset for 2 øre

Av nedre Verdal, 18 øresbol, bygset for 1/2 mark

Av lille Verdal, 12 øresbol

Av Herstad, 5 øresbol og 2 ørtuger } bygset for 1/2 mark

Av Røset, 5 øresbol, øde

Av Kjellås, 1 ørtugsbol, øde, bygset for 1/2 ørtug

Av Berg, 1 øresbol, øde

Av Vist, 1 markebol og 4 ørtuger, øde i almerke

Av Kvistad, 6 markebol og 2 øresbol, bygset for 20 øre

Av Hamsås, 1 part

Av Skågset, det som Olav Andorsson eide, og som han betalte erkebiskop Aslak for sine forbrytelser, bygset for 1 øre.

/ Av Vatn, 20 helgeland, og 1 helgeland som Jon på Gran gav erkebiskop Aslak. Nå er [skylda av] hele eiendommen udelt.

Av Hamsås, 7 helgeland som Assar på Bulung solgte til erkebiskop Aslak for 4 tønner tjære, bygset for 2 1/2 øre.

Nå er dette skiftet til herr Jens, abbed på Thautra, mot 1 market på Fånes, bygset for 2 øre, og Gristad, som nå er bygset for 1 øre.

Kopi frå Aslak Bolt's Jordbok

Fram til midten av 1700-talet er begge gardane aude, men vart brukt av tilfeldige leigarar til beite eller slåtteng. Desse betalte ei lita leige, mindre enn landskyld til kirke og prest; "for noget på skattens betaling."

Rundt år 1700 var det mellom 30 og 40 ubygsla gardar i prestegjeldet.

Reduksjon av verdien på garden fram mot midten 1700-talet kan vi lesa av tabellen nedafor:

Skyld før	1668	3 sp	2 øre	
Matrikeltakst	1668	2 sp	2 øre	12 mkl
- avfeling	1712	1 sp	1 øre	
Ny skyld	1712	1 sp	1 øre	12 mkl
Matrikkel	1723	1 sp	1 øre	

No var nedgangstida slutt, og i 1781 finn vi igjen at skylda var 2 spann og 12 marklaug. I 1769 er det igjen bygsllemn på garden. På den minste garden budde Roland Watten og på den andre budde Thore. Eit stykke som heiter "Rolandsenget" er truleg dyrka av Roland.

Denne auken av dyrkjorda kan ha gjort sitt til at landskylda har auka frå 1 spenn og 1 øre i 1723 til 2 spann og 12 marklaug i 1781.

Etter reformasjonen, hadde Kongen teke over kyrkjene og kyrkjegodset frå den tidlegare erkebispestolen. Etter dei store nordiske krigane på 1700-talet, selde Kongen mye av godset sitt.

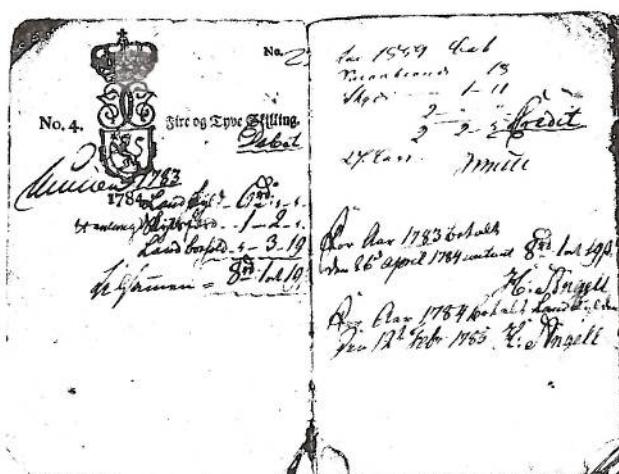
Ein av dei store oppkjøparane var Janus Claus Gjedde. Han kjøpte kyrkjene på Inderøy med jordegods. Vatn var med i denne handelen.

Peder Wittrup på Sundnes kjøpte kyrkjene av Gjedde den 10 april 1735. Gjedde hadde framleis pant i dette godset avdi Wittrup ikkje kunne betale kontant.

Peder Wittrup selde alt jordegodset og kyrkjene til Henrik Angell i 1781. Henrik Angell døydde i 1784 og enka, Anna Katrine, sat med godset til 1808. Da gav ho sonen, Hamond Friedlieb, skjøta. Han selde Sakshaug kyrkje med Vatn til soknet i 1838 for 4000 riksdaler. Vatn var da einaste garden som tilhørde kyrkja. Vi kan difor seie at Vatn var siste kyrkjegodset som tilhørde Sakshaug kyrkje. Denne handelen var første saka soknet hadde oppe etter at formannskapslovene vart innførde i 1837.

På Vatn har livet gått med forskjellige bygsler. Den første bygslaren vi har vidare kjennskap til er Peder Rasmussen. Han bygsla Vatn i 1782 av Angell som nett hadde kjøpt Sakshauggodset. Skylda var da, som tidlegare nemnt 2 spann og 12 marklaug.

Peder Rasmussen var gift med Ingeborg Olsdatter Lorås. Sonen deira Ole Pedersen fekk bygselbrev på garden i 1820.

Frå landskuylbok for Peder Rasmussen

HUSMANNSPASSAR

Garden har som sagt vore delt i to i periodar. Det har og i ulike tider vore husmenn på garden. Den første husmannen vi finn nemnt er Anders Torbenson. Det går fram av manntalet i 1663 at han er 26 år og har ein son som heiter Jon. Denne er 1 år. Hans Jonson og Engebert Olson bygslar Vatn på den tid. Kvar husmannsplassen har vore veit vi ikkje.

Vasshaugen.

Vasshaugen vart truleg rydda i tida mellom 1723 og 1755. I 1755 ser vi at Povel, 62 år, og kona Gudluf (Gudlaug ?) var plassfolk der. Det kan ha vore dei som rydda plassen. Plassen skifta husfolk fleire gonger. Den siste husmannen var Johannes Jørgenson, født i 1804. Han var gift med Ane Marta Eriksdatter Bøl, født i 1803. Dei hadde seks born. Det siste vi finn om dei er at det i 1825 var ein husmann på Vatn. Han var truleg på Vasshaugen.

Trondalen.

Den andre plassen vi har skrivne kjelder om er Trondalen. Den vart rydda i 1829 av nest eldste sonen på garden, Rasmus Pedersen. Han busette seg der saman med kona Anne Marie Pedersdatter. Husmannssedelen var frå 12. oktober 1829. Namnet Trondalen kan tyde på at ein Trond kan ha vore der, og at jorda har vore i bruk tidlegare.

I 1850 var sonen Peder Rasmussen husmann der. Han fødde 1 ku, 5 sauер og 1 gris. Han sådde 1/4 tønne bygg, 1 1/2 tønne havre og 6 tønner poteter. Dottera hans, Paulina, født i 1839, og mannen hennar, trearbeidar Johan Jakobsen, født i 1831, var husmenn der i 1891. I 1892 bygsla Johan Jakobsen jordstykket Nerengen av Ner-Herstad. Dei flytta husa frå Trondalen dit. Johan og Paulina var dei siste husmenn i Trondalen . Hustomta finn vi enno.

Haugajalet.

Ein tredje husmannsplass skal ha vore Haugajalet. Dette er nemnt av Signe Marie Vatn Berg, født 1903, og Lussie Vatn Indreråk, født 1919. Begge vokser opp på Vatn. Det er ingen skrivne kjelder om denne plassen. Alle desse plassane ligg no til garden.

GAMLE RETTAR

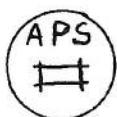
Seter

Vatn hadde seterrett i Kastbotnsetra frå 1816. Kastbotnsetra låg i Follaoss allmenning i Beitstad. Fjellova seier at seterretten fell bort bort dersom setra er ute av bruk i 30 år. Vatn har difor ikkje seterrett i Kastbotn lenger.

Bumerke

I tidlegare tider, som no, måtte ein merke buskapen. Det var særleg viktig når dyra skulle til seters og dei vart blanda med dyr frå andre buskapar.

Her er nokre bumerke frå Vatn:

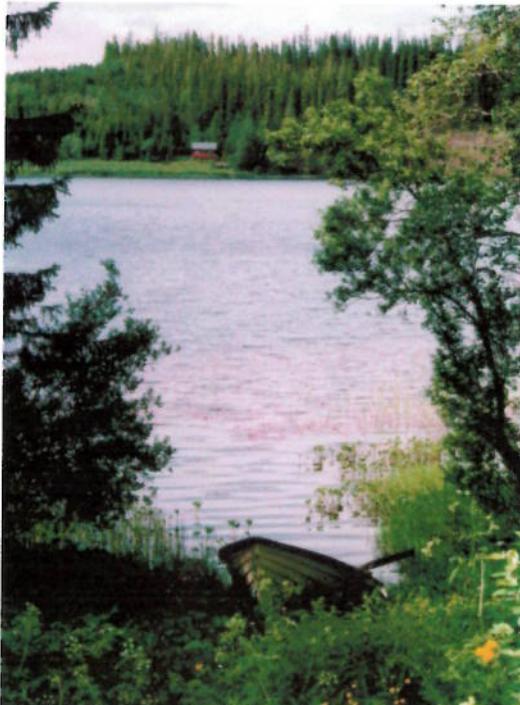
Øverste rekke: nr 1. Anders Watten 1698,
nr 2 Ole Toresen Watten 1738. Nedre
rekke: nr 1. Anders Pedersen Watten 1748,
nr 2 Anders Pedersen Watten 1748.

Bekkekvern

Vatn hadde bekkekvern ved Granaelva. Denne kverna var registrert i 1710. Rester av demninga fins enno, og eit par kvernsteinar ligg der kvernhuset stod.

Granavatnet

Vatn er grunneigar til Granavatnet. Garden er med i Gran og Kråkåsvatnet Grunneigarlag med dei rettar og plikter det gir. Vatn har demningsrett til Granavatnet. Den er for tida bortleigd til Sundnes Potetindustrier til ca år 2035.

Ved Granavatnet

SJØLVEIGARTID

Ole Pedersen kjøpte Vatn av soknet den 5. februar i 1855. Prisen var 1500 spesiedaler.

1855.

Kristianus Herman Kochen,
 Pefser i Indien's Kommissarstal, giv
 muklighed, at da Ole Pedersen for
 sin god højde og saadig koch
 viste tilgivelse kendt Maret. ^{037 034} 144

"Indien's Kommissar - sognevis Wetter af Helsingør
 med 2 Ag. 42 Qr 12 Mølleryg, nij 4 Daler 20 Kr 3 Mølleryg
 for hæder han kom 1500 færdens hundrede Speciedaler,
 af desse Bred i sted af Indiens Kommissar og Bogen.
 Bogen er udelig af opgabent, for en del gav formidt i
 anmodende højst modsteds for hæderne hæder
 givet, dermed en pris af 500
 Spec. af for Bogen for modsteds Obligation hæder giv
 opgav af Bogen, hvilken Læn af et øres Bone er allomvist.
 En Raport, skal følge som af koningen til Orløg Eidsvold
 Af Queen, som hæderne for emmildes alle Eidsvold
 men gav Landsgæstfrihed Røver i Nedenfor, hvilket
 efter hæderne som følge, gav dem hæder hæderne
 under hæder af dantogfelden nu en hæder til hæderne til
 en hæder Bred 6 Kr 50/ givet hæderne hæderne. —
 Et Boklægning under min hand. —
 London den 5. Februar 1855. —

K. Kochen.

Første skjøte på garden

“Undertegnede Herman Løchen, Ordfører i Inderøens formandskab, gjør vitterlig at da Ole Pedersen for den ham bygslede og Sakshaug Kirke hittil tilliggende Gaard Matr no 853 og 854/144 i Inderøens Præstegjeld og fogderie Vatten af Skyld gammel 2 Spand 2 Øre 12 Marklaug, ny 4 Daler 2 Ort 3 Skilling har buden den Sum 1500 femten hundrede Speciedaler, og dette Bud i Møde af Inderøens formandskab og Ræpresentanter er antaget og approberet, saa er det jeg hermed i ovennevnte Egenskap meddeler ham Skjøde på bemeldte Gaard, der naa han af Kjøbesummen har erlagt 500 Spdlr og for Resten har meddelt Obligation lydende på Afdrag og Renter, som for Laan af Norges Bank er allerede bestemt, medfølge ham og Arvingene til Odel og Eiendom.

Af Gaarden svarer Kjøberen for fremtiden alle Eiendommer paa Landet, paahvilende Skatte og Udredsler, deriblandt ogsaa Landskyld som hittil, hvorimod de til Saksahaug Kirke udenom ham af Landbohold m m erlagte Afgifter til aarligt Beløb 6 rd 51 sh herefter bortfalder.

Til Bekräftelse under min Haand

Sundnes paa Inderøen 5 februar 1855

Herman Løchen“

Vatn er no sjøveigarbruk, og dette er ei svært viktig hending i garden si historie. For ein sjøveigar låg tilhøva mykje betre til rette for nydyrkning. For ein leilending ville meir jord gi meir landskyld.

Ein god del vart også dyrka opp. Namn i skoglendet som Rugsveet, Litlåkeren og Kvennhusgjerdet tyder på det, Det fortel samtidig om tidlegare driftsformer. I Rugsveet må det ha vore dreve svijordbruk.

Peder Pedersen Vatn, eigar frå 1907, og son hans Per Pederson Vatn, eigar frå 1939, dyrka begge jord i Stamnåkeren ved Rolandsenget. Per rydda og beiteland.

Son av Per, Ola vart eigar av Vatn 1. januar 1960. Han dyrka Nyland 1 i 1969 , og Nyland 2 i 1970.

HUS OG DRIFTSFORMER I DETTE ÅRHUNDRET

Hus er rive og hus er nybygd for å tilpassa seg nye krav til landbruket opp gjennom tida. I dette århundret har ein for alvor gått bort frå naturalhushaldet og inn i pengehushaldet.

Denne utviklinga har gått gradvis, men med aukande fart.

Driftsbygningenne er svært viktige for drifta, for dyra som oppheld seg der, og for menneska som arbeider der til dagleg. For å tilpassa husa til eit avgrensa tun, er det ofte naudsynt å rive gamalt for å få plass til nytt.

Hus som har gått ut i nyare tid:

Mastu, brukt til grovt kjøkenarbeid, slakt, bakst ol, rive i 1969. Tørkhus, brukt til korn-tørking, rive før krigen. Badstu, brukt til malting av øl, rive, ukjendt år. Utkellar ved garden, rive 1958.

Sagbruk, frå tidlege krigsår og rive i 1966.

Potekellar og reiskapsrom rive i 1996.

Nye hus og tilbygg:

I 1918 vart det lagt inn vatn i fjøset. I 1920 fekk garden elektrisk lys og kraft. Fjøset vart tilbygd i 1926 og det vart plass til fleire dyr. Mjølkemaskina kom like etter krigen. Dette fjøset var i full bruk til 1962 da det vart bygd eit nytt fjøs. Det gamle fjøset vart så rive.

Det nye fjøset vart tilbygd i 1967. Driftsforma var no lausdrift med liggebåsar for kyrne, rørmjølking og mjølketank. Det vart bygd nytt silobygg same året.

I 1958 vart det bygd nytt stuehus, med tilbygging i 1978.

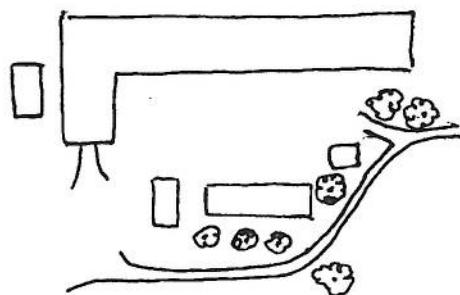
I 1994 vart den gamle trønderlåna restaurert.

I 1996 vart det bygd nytt fjøs for lausdrift med låve og reiskapsrom i andre høgda.

I 1999 vart det teke i bruk mobilt gardsmeieri på Vatn.

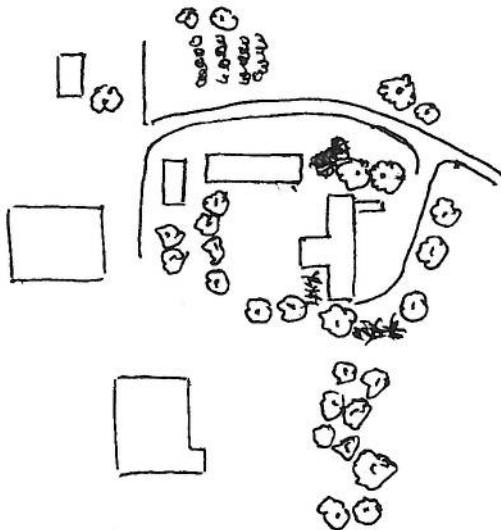
Slik såg husa ut fram til 1958

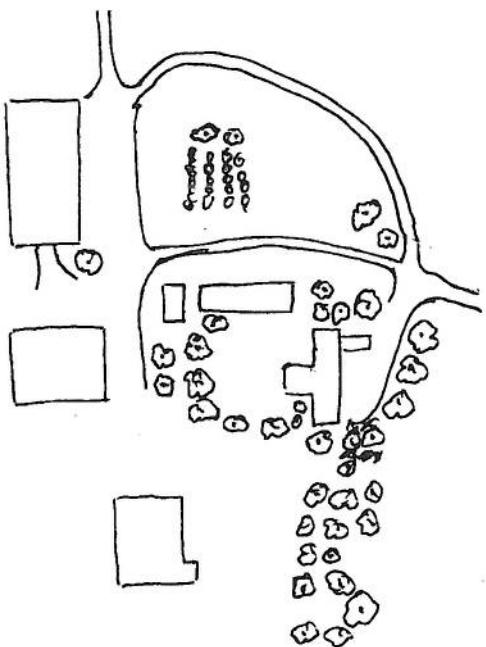
Skisse av gardstun fram til 1958

Husa på garden 1971

Skisse av gardstun 1971

Skisse av gardstun 1996

Den nyrestaurerte trønderlåna, 1994

Nyfjøset, 1996

Buskapen:

Omfang og samansettning av buskapen har variert av ulike årsaker.

Frå 1920 og utover var det 10 - 12 kyr, 4 hestar og forskjellige smådyr. Etter nybygginga i 1926 vart det plass til 13 kyr, 1 avlsokse, 5 hestar og ymse smådyr. I 1937 er det 16 storfe (kyr, kalvar, kviger og oksar) 15 sauvar og 4 hestar på Vatn. Frå 1952 til 1962 var det i gjennomsnitt 9 kyr ein del grisar og sauvar. Denne reduksjon i kutalet har med endring i driftsmåten å gjera. I staden for sveltföring vart det om å gjere å ha høgst mogleg produksjon på kvar ku.

Etter nyfjøset vart teke i bruk auka kutalet. I 1966 var det 13 kyr.

Etter påbygginga i 1967 auka dyretalet og i 1977 er det 29 mjølkekryr.

Auknen skriv seg frå større areal, auka avlingsnivå, meir kjøp av kraftfor, og framfor alt kjem det av spesialiseringa. Ute på jordet går korn og potet ut. Gras og grønforvekster tek heilt over. Innomhus blir det berre mjølkekryr og ungdyr. Sauvar, høner, grisar og hestar blir borte. Alt dette skjer først på 60-talet.

ENDRA DRIFTSFORMER

Etter siste krig har driftsformene endra seg mye. Ny teknologi kom etter kvart. Første traktoren, ein Case med 26 hk, kom i 1947. Den kom med Marshallhjelpa. Sidan har det gått slag i slag med stadig meir effektive maskinar bak traktorane. Og traktorane blir større og meir velutrusta.

I gamal tid då muskelkrafta rådde, var det om å gjere å få jamn arbeidsfordeling utover året. Ein spreidde arbeidsoppgåvene best ved allsidig drift. Garden var på mange måtar sjølvhjulpen.

Den moderne teknologien er til samanlikning svært effektiv, men ikkje så allsidig som muskelkrafta. Det tvingar fram spesialisering, ikkje minst på våre små norske driftseiningar.

Medan ein tidlegare ala opp hestar sjølve og mye av reiskapen var laga av smeden i nabolaget, måtte ein no kjøpe maskiner og reiskap. Traktorane kom frå utlandet. Ein måtte kjøpe drivstoff. Foret til hestane dyrka vi sjølve. No kunne dette arealet nyttast til anna produksjon.

Økologisk drift

I 1985 starta omlegging til økologisk drift. Da hadde det vore dyrka økologiske grønsaker på garden eit par tiår.

Omlegginga vart fullført i 1998.

Økologisk drift inneber at ein ikkje kan bruka kunstgjødsel, kjemiske sprøytemiddel eller genmodifiserte planter. Det er og strengare reglar for bruk av kraftfor og medisinar enn i det ein kallar konvensjonelt landbruk. Føremålet med økologisk drift er å få til driftsformer som er mest mogleg i balanse med naturen. og matvarer som er fri for kjemiske reststoff m/v.

I dag er interessa for økologisk drift aukande her i landet, sjølv om nabolanda ligg føre oss på dette området.

I 1998 starta prøveproduksjon av økologisk ost på Vatn.

OVERSIKT OVER GARDSDRIFTA OG MATPRODUKSJONEN

Det vil vera vanskeleg å gi ein heilt nøyaktig oversikt over kor mye mat det er produsert til ulike tider.

Rundt år 1800 levde ca 90% av det norske folk på gardsbruk og husmannsplassar. Vi hadde da eit naturalhushald. Dette vart bytta ut med pengehushald etter kvart. Under dei vanskelege klimatiske tilhøva på 16- og 1700-talet ("den lille istid") var garden til tider aude. Mat-

produksjonen har da i beste fall vore liten. På 1800-talet har folketalet auka sterkt. Denne auken har nok samanheng med at dei tok til å få bukt med epidemiske sjukdomar. Lege Erik Bøl hadde teke til å vaksinere mot koppar. Klimaet betra seg, og tidene vart betre. I 1701 var det 1660 personar på Inderøy. I 1865 var det 5428 personar. På Vatn var det fast 19 personar i 1865, og onnefolk attåt. Garden var da delt i to. I tillegg var det ein husmannsplass. I åra etter har folketalet på garden truleg auka på grunn av barnefødsler. Så da trøngs det mye mat berre for å fø folka på garden. Vi har ingen oversikt over kjøp og sal av mat på denne tida.

Utbytte i matproduksjonen var lågt i tidlegare tider. På 1600-talet kunne ein rekne 5 -6 fold i kornproduksjonen. Ei ku mjølka rundt 500 kg mot 12 til 15 gonger så mye i dag. Ei ku hadde ei slaktevekt under 100 kg mot 250 til 300 kg i dag.

Den største auken i matproduksjonen kom i vårt århundre, serleg etter siste krig. Større areal, betre dyr og planteslag, kjøp av kunstgjødsel og kraftfor er dei viktigaste grunnane til produksjonsauken.

Produksjonsomfang (tilnærma). Produksjonsnivå i kg.

År	1657	1865	1926	1950	1977	1998**
Hestar	2	3	5	2		
Kyr		10	13	10	29	28
Ungdyr					30	55
Kyr og ungdyr	15					
Sauer og grisar	11	30				
Sauer, vinterfora			25	15		
Grisar, purker			?	4		
Geiter	6					
Såkorn, tønner/ da	15 t	16 t	?	50 da		
Settepoteter, tønner/da		26 t	?	20 da		
Produksjon, melk	6 000	10 000	25 000	40 000	160 000	150 000
" kjøt	500	1 200	3 000	3 000*	4 500	8 800
" korn	5 000	9 000	?	15 000		
" potet		25 000	?	60 000		

* I tillegg sal av smågris.

** Drifta er no omlagt til økologisk produksjon. Arealet til forproduksjon er i dag 216 da dyrka mark, 54 da gjødsla beite og 50 da utmarksbeite. Dette gir 132 000 foreiningar. Det blir kjøpt inn 67 000 fe kraftfor og rasp. Totalt blir det brukt 200 000 fe.

PRODUKTIVITETSUTVIKLINGA I GARDSDRIFTA PÅ VATN

Vi ser av tabellen ovafor at produksjonen av mat har auka serleg etter siste krig. I tillegg til matproduksjonen er det ein skogteig på ca 300 da. Skogen har i dei siste tider hatt ein årleg tilvekst på 60 til 70 m³. Attåt dette kjem ein del lauvskog.

Sjølv om produksjonen har auka svært mye, har arbeidsinnsatsen gått kraftig ned.

I 1865 var det nær 20 personar på garden + onnefolk. Desse la truleg ned 8 - 9 årsverk etter dagens norm. Under og like etter siste krig budde det 12 -14 personar fast. Saman med onnefolk la desse ned ca 8 årsverk etter dagens norm. I dag bur det 5 personar her. Ein person har fast arbeid utanom garden. Gardsdrifta er etter dagens norm rekna til 2 årsverk. Det aller meste av dette blir utført av garden sine eigne folk.

Utan teknologien ville dette sjølv sagt ikkje vore mogleg. Men er teknologien samtidig også årsak til endringa?

6 av 8 årsverk er blitt borte etter 1945. Produksjonen er dobla i same tidsrom målt i dagens verdi.

6 årsverk ville i dag ha kosta rundt 1,5 millionar kroner. Verdien av produksjonen på garden etter 1950-års nivå ville med dagens prisar og statsstøtte vore omlag 0,5 millionar kroner.

Når det i tidlegare tider var nedgang i folketal på grunn av uår eller epidemiar, gjekk også produksjonen ned. I nyare tid har produksjonen gått sterkt opp enda sysselsettinga og folketallet på garden har gått svært mye ned. Dette er eit resultat av sterke økonomiske og teknologiske endringar.

Her er nokre priseksemplar frå gardsrekneskapen på Vatn som viser dei økonomiske endringane.

År	1961	1989
INNTEKTER, prisar:		
Melk kr pr. l.*	0,64	4,24
+ statsstøtte pr. l.	0,10	0,55
Totalt	0,75	4,79
 Kukjøt kr pr kg.*	5,78	36,50
+ statsstøtte		11,25
Totalt	5,78	47,65
 Skurdtømmer kr pr m ³ .	104	360
 UTGIFTER, prisar:		
Kraftfor kr pr kg	0,41	3,52
Gardsarbeid kr pr time m/sos. kost.	3.00	100,-
Verkstadarbeid eks MVA.	10,-	300,-

EKSEMPEL PÅ ENDRING I BYTTEFORHOLD

1 arbeidstime kosta	4,1 l melk	20,9 l melk	5,1 gonger meir
1 verkstadttime kosta	11,5 l melk	54,3 l melk	4,7 gonger meir
1 m ³ tømmer betaler	34,7 a.timar	3,7 a.timar	9,6 g mindre
1 m ³ tømmer betaler	12,0 v.timar	1,4 v.timar	8,6 g mindre

Desse eksempla viser at det har ikkje vore noko val. Arbeidskrafta måtte bort. Den effektive teknologien kom i staden. Etter kvart ser vi problem i kjølvatnet av teknologien med omsyn til busetting og miljø. Forbrukarane kan i mellomtida gle seg over stadig billegare mat.

Små gleder i kvardagen

Jørgen Andreas i teknikken sin tidsalder

FOLK PÅ GARDEN

Fram til 1800-talet har ein berre oversikt over einskildpersonar som har vore leigarar av garden/gardane.

Folketeljingane på 1800-talet gir meir omfattande oversikt over alle dei som budde på Vatn.

Frå folketeljinga i 1801:

Peder Rasmussen	huusbonde	53 år	andet ægteskab
Ingeborg Olsdatter	hans kone	37 år	første ægteskab
Ole Pedersen	deres børn	11 år	ugift
Rasmus Pedersen	deres børn	7 år	
Golla Pedersdtr	deres børn	9 år	
Eli Pedersdtr	deres børn	5 år	
Ingeborg Pedersdtr	deres børn	2 år	
Henric Johansen	tjenestefolk	21 år	ugift
Margretha Olsdtr	tjenestefolk	26 år	ugift
Eli Larsdtr	huusbondens moder	82 år	enke efter første ægteskab
Jørgen Jørgensen	huusmand m/jord	45 år	andet ægteskab
Siri Pedersdtr	hans kone	41 år	første ægteskab
Maren Jørgensdtr	deres børn	11 år	
Eli Jørgensdtr	deres børn	8 år	
Lars Larsen	mand	30 år	første ægteskab
national landvern soldat, inderste uden jord, gårer i dagleje			
Johanna Olsdtr	hans kone	34 år	første ægteskab
Lars Larsen	deres søn	1 år	

Frå folketeljinga 1865:

Watten

No 177 a. Husdyr: 1 hest, 4 kyr, 10 sauер, 2 grisar.

Såmengde: 1 tonne bygg, 6 tonner havre, 10 tonner poteter.

Peder Olsen, selveier	31 år
Maren Anna Ingebrigtsdtr, hans kone	24 år
Ole Ludvig, deres sønn	1 år
Anna Birgitte Iversdtr, tjenestepike	18 år
Maren Anna Pedersdtr, pleiedatter	12 år
Anton Johannesen, pleiesønn	11 år
Ole Pedersen, føderådsmann, enkemann	76 år

Watten

No 177. Husdyr: 2 hester, 5 kyr, 10 sauер, 2 grisar.

Såmengde: 1 tonne bygg, 6 tonner havre, 10 tonner poteter.

Iver Johannesen	46 år
Ingeborg Marta Olsdtr. hans kone	40 år Peder Olsens søster
Ole Martin, deres sønn	6 år
Jonetta, " datter	11 år
Hanna Pauline Pedersdtr. tjenestepike	23 år
Anton Pedersen tjenestekar,	23 år

Vatnpllass. (Trondalen) Husdyr: 1 ku, 5 sauер, 1 gris

Såmengde: 1/4 tonne bygg, 1 1/2 tonne havre, 6 tonner poteter.

Rasmus Pedersen, husmann m. jord	71 år
Anne Marie Pedersdtr. hans kone	66 år
Johan Jakobsen, losjerende dagarbeider	35 år
Pauline Rasmusdtr. hans kone	27 år
Jonetta, deres datter	5 år
Paul Rasenius, deres sønn	2 år

Frå folketeljinga 1891.

6-47 *Watten*

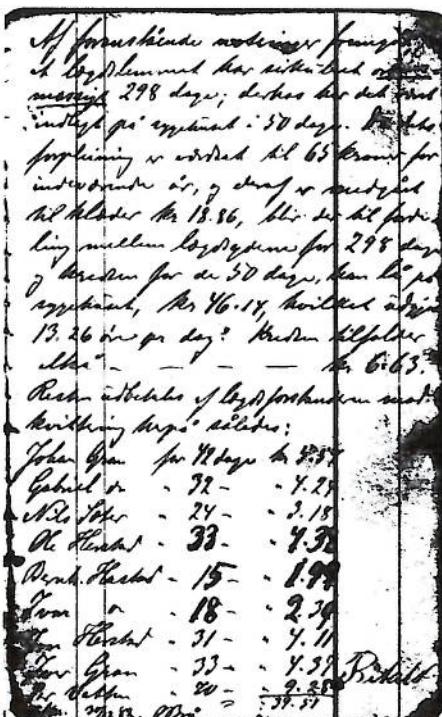
Peder Olsen	H g Gårdbr. selv.e.	1835
Maren Anna Ingebrigtsdtr	K g	1843
Ole Pedersen	S ug Gårdarb.	1865
Line Pedersdtr	D ug Sypige	1866
Marie Pedersdtr.	D ug	1868
Lovise Pedersdtr.	D ug Budeie	1874
Peder Pedersen	S ug Kjøregut	1875
Maren Anna Pedersdtr.	D ug	1878
Ragna Pedersdtr	D	1880
Elen Pedersdtr.	D	1883
Ingebrigt Pedersen	S	1883

Johan Jakobsen	H g Husm. m. J. træarbeider	1831
Pauline Rasmusdtr.	K g	1839
Jonætta Johansdtr.	D ug dagarb. baging, spinding og væving	1861
John Johansen	S	1882
Karen Jensdtr	H e Log. spinding, baging, fär l. fra s. i Am	1826

LIVET I OG MELLOM HUSA

Det sosiale og kulturelle livet på garden har endra seg i takt med endra vilkår for gardsdrifta og utviklinga i samfunnet elles. Vi veit lite om korleis folk levde i tidlegare tider. Sjølv om folketalet har svinga mye, har naturalhushaldet dominert opp mot siste århundreskiftet. På 1800-talet var det svært mye folk og fleire hushald på garden.

Maren Anna og Peder (oldemor og oldefar) hadde garden frå 1872 til 1907. Maren Anna hadde strevsame dagar. Stort hushald, dyrestell og elleve barn måtte ta på. To av barna døde som små. Av dei ni som levde opp var det berre fire som gifte seg. Maren og Ragna som vart lærarinner kunne ikkje gifta seg, da ville dei mista posten i skolen.

Kopi frå legdbok

Maren Anna og Peder var med i "Inderøens Læseselskap". Peder var med i "Det Kongl. Selskap for Norges Vel". Han var også medlem i "Sundnæs Meieri-forening" i 1877 (Sjå kopi frå plan for Sundnæs Meieri-forening). Frå legdboka ser vi litt frå livet i grenda på 1880-talet. Organisasjonar som bondelag og ungdomslag kom rundt århundreskiftet. Elles må ein vel seia at utferdene bort frå garden i det store og heile var avgrensa til hesteskyssavstand.

Oldemor

Oldefar

Peder tok så vidt til å bruka handelsgjødsel.

Peder skal ha vore ihuga høgremann. Sonen Peder var venstremann. Det kan nok ha gitt konfliktar i dei tider.

Denne historia har eg hørt fortalt om Peder:

Ein gong Peder og ein nabo som også var høgremann, gjekk tur ved Granavatnet vart dei einige om at dersom det låg ein venstremann ute i vatnet og kava og ropa om hjelp så skulle dei så visst ikkje berga han.

Peder vart nær 95 år gammal. Han skulle vera ein "tøffing". Enda kvelden før han døydde var han i vedskjule og hogg ved. Han sat da på ein stabbe, og kløyvde ved på ein annan.

7

regnet minst 1 Aar tilbage fra den Beslutning om Nedleggelsen eller Frøflytelsen fra Sundnes.

S. Vik. Sundnæs Brug ved Hans Lund.
Schubeler. B. O. Wist. H. P. Ingul.
Nils Kvam. Ole Hegdal. Mortinus Hogstad.
Sivert Værdal. Hans Melhus.
Ole J. Hjulstad. Ole Saxhaug. Peder Vatten.
Nils Gran. A. Saxhaug. Henrik Ferstad.
Gabriel Gran. Andreas Ingul. Hans Værdal.
Ole N. Hjulstad. G. P. Skogset. O. Thrana.
G. Stiklestad. Peder Bragstad. Iver Gran.
Johan Gran. Lornts Gran. Peder Ingul.

I extraordiner Generalforsamling den 29de Decbr. 1879 blev enstemmig besluttet som Tillæg til Planens Post 1:

"Til Tider da Meieriet på Grund af manglende Plads muligens ikke kan modtage al den Melk, der ønskes leveret, er det en Selvfølge, at Interessenterne tillades at levere Melken i Forhold til Mængden af forhen, af enhver leveret Melk."

Kopi frå "Plan for Sundnæs Meieriforening

Frå venstre: Maren Anna (oldemor), Ragna, Peder (Oldefar), Per (far), Peder (farfar), Lovise (farmor), Signe Marie. Resten ukjendt.

Kvinnene på garden

Forteljinga om livet på garden i nyare tid må bli ei forteljing ikkje minst om kvinnene. I alle slektledd vi kjenner til er det gardkonene som flytter til gards. Ofte kom dei frå gardar som vel kunne vera betre stilt med omsyn til jordveg. På den eine sida måtte dei tilpasse seg livet på denne garden. På den andre sida kom dei med noko nytt utafrå, ikkje minst for det sosiale og kulturelle livet på garden. Serleg gjeld dette dei to siste gardkonene, Inger, som kom frå Danmark og Anneke, som kom frå Nederland.

Lovise og Peder (farmor og farfar) hadde garden frå 1907 til 1939.

Farfar var svært interessert i hestar, hesteavl og travsport. Arenaen var mellom anna Granavatnet.

Han var med i Travarlaget. På garden er det mange premiar som han tok på travbanen.

Peder var med å starta 2 mannskor: Samhald og Tonevakt. Tonevakt vart stifta i 1924. Han var aktiv korsongar i 50 år. For dette vart han æresmedlem i Nord Innherad songarsamlag. Samtidig frekk han diplom frå Tonevakt.

Farmor og farfar

Då grenda fekk elektrisk lys og kraft i 1920 , var det

Peder som for rundt og tinga abonnentar. Peder var mellom dei første som tok til å bruaka grasfrø til enga. Til da var det vanleg med natureng. Det var mye arbeidsfellesskap i nabologatet, som treskelag, melkkjørarlag, snøbrøyting osv.

Lovise var fullt oppteken av hushaldet åt ein stor familie og mye arbeidsfolk serleg i onnene. I tillegg var ho med i fjøsstellet. Peder fortalte at ho var flink til å så korn. Det var altså ikkje berre mannen som gjekk med sålaupen før dei fekk såmaskin. Det var viktig å så jamnt og i høveleg mengde. Når det heile gjekk rett for seg, skulle det vera fem til sju korn i avtrykket av ein hestehov i den nysådde åkeren. Det sosiale livet elles var knytt til familien og årets og livets rytme, nabolag, misjonslag osv. Lovise var og med i songkor.

Liv og død var nærmere innpå folk før i tida.

Fødsel og død, bryllaup og gravferd gjekk føre seg heime på garden. Eg hugsar vi måtte opp på loftet å ta farmor i handa då ho var klår eit lite bel, like før ho døydde..

Solveig og Per (mor og far) hadde garden frå 1939 til og med 1959.

Også for dei vart livet prega av mye arbeid på garden. Serleg vanskeleg var det under krigen med tvanglevering av mat, rasjonering m.m. No var det bra å kunne vera sjølvhjulpen. Samhaldet mellom gardsfolk og arbeidsfolk var stort. Det var ofte ekstra mye folk på garden. Om hausten kom det skolelevar frå Steinkjer og studentar frå Trondheim for å hjelpe til med innhaustinga, og for å få skikkeleg bondekost for ei stund. Det kom og vernepliktige som vart kalla A.T. (arbeidsteneste).

Farfar og farmor (fremst til venstre), gardsfolk og naboar på utflykt til Granavatnet

Mor, Arild, far. Bak Per, Jon, Ola og Liv

Familien i den gamle hagen

Friluftsbad i gamlegarden

Vi var heldige som hadde mat. Solveig sende mang ei korg med til dei som hadde mindre. Matprodusentane hadde høg status i desse åra. I tillegg til alle praktiske problem, kom det dramatiske ved ein krigssituasjon med angiveri, fengsling og drap. I tida like etter krigen kom mjølkemaskina. I 1947 kom den første traktoren.

Landet skulle byggast opp etter krigen. Vi fekk industrialiseringa. 5 av 8 årsverk vart borte like etter krigen. Det var litt av ei omstilling. Bonden og familien hans må stå for det meste av arbeidet.

Solveig og Per var svært aktive i det sosiale og kulturelle livet i lokalmiljøet. Solveig likte å deklamere, skrive songar og prologar til ulike tilstellingar. Ho var med og starta bondekvinnelag i bygda, og ho var aktiv der så lenge ho greidde.

Etter at Solveig vart einsleg tok ho til med veving- Meråkernev ol. Dette til glede for familien og mange andre som ho vov teppe for.

Per var aktivt med i bondelaget og andre lokale organisasjonar. Serleg gjekk han opp i song og musikk. Han spela klarinett i musikklaget Varden. I mange år var han dirigent for mannskoret Tonevakt. Dette koret gjorde han seinare om til blandakor. Han song også mye solo, både i nærmiljøet og vidare ikring i distriktet. Helsa svikta så han måtte gi opp både songen og garden sist på 50-talet.

Høyonn - 1957

Inger og Ola hadde garden frå 1960 til og med 1993. (Forpakta frå 1958.)

I denne perioden skjer dei største omkalfatringane både her på garden og i landbruket i det heile.

Den siste rest av fast leigd arbeidskraft blir borte, og produksjonen aukar sterkt. Det blir bygd eit nytt stuehus så familiene får kvar sitt. Gardkona, Inger, kjem frå Danmark, og med det kjem for alvor den store verda inn mellom husa. Familiekrinsen omfattar no eit anna land. Dette ga mange nye impulsar. Dei første åra er det fleire danske ungdomar som arbeider på garden. Seinare kjem det ungdomar frå mange land og fleire verdsdelar på jobb og skoleopphald. Dei bur på garden frå nokre månader opp til eit år.

Eli, Synnøve, Jørn, Gunhild og Anders. Bak Inger og Ola.

Ungane som veks opp etter kvart tek seg på same måten ut i verda for å studera eller ta seg jobb. Og dei har med seg vene heim. Dette gir betre kjennskap til andre språk og kulturar. Da ungane var heime var det ponniar og ymse smådyr her. Dette gav både glede og kunnskap og mang ei spennande kaninjakt.

Dei nye kommunikasjonsmidla blir etter kvart ein viktig faktor. Da bilen tok over etter hesten, auka aksjonsradiusen for mann og kone på garden så dei kunne vera aktive i organisasjonsliv, politikk og kulturliv i og utafor bygda.

Inger var i fleire år leiar i Inderøy Bondekvinnelag og leiar for Inderøy reiselivslag. Ho var leiar i rådet for Sund folkehøgskole i mange år, seinare leiar for styret ved Sund. Ho jobba og ein periode i naturvern forbundet. I ei årrekke var Inger vertinne/kursleiar for danske pensjonistar på Sund f.h.s. Mange busslastar vart med til Vatn på kaffe og til orientering om norsk landbruk m.m. I denne perioden blir det fart i hagestellet med planting av mange slag tre og buskar. Inger har med seg eiketre frå heimegarden i Danmark som slår rot og trivst. Ho var pådrivar for omlegging til økologisk drift. Først vart grønsaksdyrkings økologisk. Seinare, rundt 1985, start omlegginga av gardsdrifta.

Inger og Ola

Ola var klokkar og kyrkjeverje ved Sakshaug kyrkje nokre år. Han var formann i soknerådet ein periode. Han var med i kommunestyret og hadde formannsverv i skolestyret. Ola hadde formannsverv i det lokale meieristyret, og han var med i råd og kontrollkomite i Trøndelag Meieri. Dei siste åra han hadde garden, var han dagleg leiar for Lokal landbruksinformasjon i Inderøy (LLI). Dette er eit samarbeidsorgan som landbruksorganisasjonane i Inderøy starta i 1989. Ei av oppgåvene til LLI var å informera om landbruket i lokalsamfunnet. Inger og Ola var og begge med i Sakshaug kyrkjekor.

Anneke og Anders tok over garden frå 1994.
Dei har altså berre så vidt kome i gang.

Anneke er frå Nederland. Begge har vore

ute i uhjelpsoppdrag. Først i Zambia tidleg på 80-talet. Seinare var dei i Mali tidleg på 90-talet. Dette har nok gitt erfaring og kunnskap om andre folkeslag og anna kultur som har sett merke etter seg.

Gode venner

Anneke, Sofie og Anders framom nyrestaurert trønderlån

Fram til denne tid har både mann og kone arbeidd på garden. Etterkvart er det slik at ein av partane tek arbeid uteom garden. Dette gjer arbeidet på garden meir einsamt. Ofte er det kvenna som reiser ut. Slik blir det og no her på garden. Det trengst ekstra inntekter. Dessutan er det eit sterkt ynskje om å få arbeide med det ein har lyst på og utdanning for.

Anneke arbeider som fysioterapeut, og utdannar seg til yogalærar samtidig.

Bonden sjølv restaurerer og bygger nytt. Han er samtidig aktiv i organisasjonsarbeid serleg knytt til økologisk landbruk og omsetting av økologiske matvarer. Her er det mye nybrotsarbeid som skal til. I 1998/99 startar Anders forsøk med økologisk ostproduksjon.

Anders lagar første økologiske ost (april 1998)

I det store og heile kan ein seie at etterkrigstida er prega av sterk reduksjon i sysselsettinga, sterk omstilling av produksjonen, og samtidig sterk auke i den sosiale og kulturelle innsatsen ut over garden sine grenser.

HUS, TUN OG HAGE VED ÅRTUSENSKIFTET

Med mye nybygging og riving av eldre hus har tun og hage endra seg mye.

Den gamle tunforma utgjorde ein firkant, der driftsbygningen i vinkelform utgjorde to sider. Trønderlån, stabbur og mastu utgjorde dei to andre sidene. Dei nye husa er ikkje berre tilpassa nye krav innvendig. Dagens landbruk fører med seg mye meir tungtransport, med traktor og tilhengar, og med lastebil og tankbil. Desse kjøretøyta treng meir plass og oversikt. Tunet er blitt romslegare, og det er blitt rundkjøring og stor snuplass.

Hus

I dag står desse husa:

1. TRØNDERLÅN, hovudbygning. Dette er eldste huset på garden . Etter tradisjonen er denne låna ca 260 år gammal. Kjøkenet er yngre, truleg ca 100 år. Det må vera eit av dei eldste husa som det bur folk i her i bygda. Huset er restaurert i 1994, og kan såleis stå svært lenge enno.
2. STABBUR. Dette er og ein gammal bygning, men alderen er ukjent.
3. STUEHUS, oppsett i 1958 og utvida i 1978.
4. FJØS, oppsett i 1962 og utvida i 1967. Bygningen er i dag lager for materialer og gjødsel.
5. PLANSILO frå 1967.
6. FJØS med lausdrift for melkekyr, oppsett i 1996. Her er det liggebåsar med madrassar og melkestall med rørmelking. Det er låve og reiskapsrom i andre høgda.

Tun og hage

Plasseringa av husa gjer at det blir mye rom for plener og plantingar av ymse slag. Tidlegare brukte ein ljåen for å slå graset rundt husa. No har plenklipparen teke over. I enden av tunet stod det tidlegare eit par store balsamtre. Den 1. januar 1992, tok stormen det siste av desse trea. Det er blitt planta mange nye tre, buskar, stauder o.l. rundt husa. Plantingane er med på å gjera det vakkert. Med tida vil trea gje livd. Av tre og buskar som vi finn her kan ein nemne:

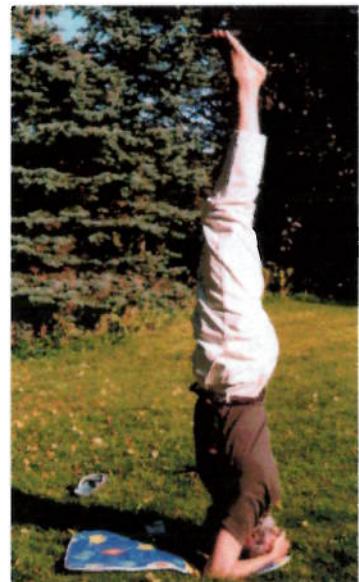

Sommar i Trøndelag

Eik, lerk, raudgran, blågran, kjeglegran, hemlochgran, edelgran, coloradogran, einer, furu, cembrafuru, thuja, cypress, tinnved, raudtjørn, trollhegg, blodbøk, bjørk, rogn, ask, lønn m.m.

Vest for garden er det planta frukthage. Det var og epletre i den gamle hagen.

I tomta etter den gamle driftsbygningen blir det i dag dyrka økologiske grønsaker.

Fram til no stod kvinnene på garden mye av tida i grønsaks-hagen. Da var det bakenden som var øverst. No står gardkona på plena med føtene rett til himmels.

Blomster og tre er vakre

VÅR SLEKT

Første brukaren av vår slekt var Peder Rasmussen. Han var soldat og kom fra Klepp. Peder bygsla Vatn av løytnant Angell på Sundnes i 1782.

Foreldra hans var Elen Larsdatter Hjulstad (Nedre Hjulstad), og Rasmus Pedersen Klepp. Dei vart trulova 21. oktober 1746 og gift i november same år. Den 13 oktober 1748, fekk Elen og Rasmus sonen Lars. Den 14. (15) fekk dei sonen Peder. Rasmus hadde frå først av etternamnet Gran. På Store Gran er det i 1723 ein oppsittar som heiter Peder Rasmussen. Det kan vera far til Rasmus. Men vi veit ikkje noko sikkert om dette. Rasmus var og soldat. Lars, tvillingbroren til Peder, bygsla Skjemstad i 1787.

*"Denne Huuspaastil tilhører mig
Peder Rasmusen Watten med Rette.
Jeg er født til Verden I aaret 1748
den 15 ochoober og min kone
Ingebor Olsdatter født til verden den
7 Desember 1764."*

*Denne Huspaastil tilhører mig Peder
Rasmusen Watten m. o. Litt. Jeg
født til verden I aaret 1748 den 15 October
og min kone Ingebor olsdatter født til
verden den 7 Desember 1764.*

*Ni. tilhører barna Nansen i Peder Ols-
sen Watten. Jar. Huspaastil føretak af min
Far med Ingebor Olsdatter Watten som min
Kone førtak i 1849 da 10. October 1849*

*Jeg er født til verlassen i Os aarnd 1835
I dan 21de Januar, og min Kone Maria Anna Anna
Ingebor i 1843 den 23de Juli.
Ole Lindvig Peder sen er født til verden i
Os 25th April 1866
Eline Peder Datter er født den 3de Decembe
Ingebor Maria Peder Datter er født den 12. XI.*

*Louise Peder Datter er født den 10. IX.
Louise giftte Josephine Peder datter fødd 23. I. 1774
Peder Martin Peder sen er fødd 16. October 1875.*

Frå siste sida i Peder Rasmussens huspostil

Oversikt over brukarar på Vatn og familiene deira

1. Brukar frå 1782 til 1820.

Peder Rasmussen Watten	født 15/10 1748
Ingeborg Olsdatter Loraas	født 7/12 1764
Barn: Ole	født 26/3 1790
Rasmus	født 1793
Eli	født 1795
Gaulauv	født 1797

Ingeborg Anna	født	1799
Johanna	født	1806

2. Brukar frå 5/5 1820, eigar frå 5/2 1855 til 2/3 1872.

Ole Pedersen Watten

Lucie Iversdatter Jystad	født	1796	død	27/5 1848
Barn: Ingeborg Marta	født	1826	død	20/3 1907
Jonetta	født	1829	død	18/7 1872
Peder	født 23/1	1835	død	1/12 1929
Ivar	født 9/3	1837	død	24/3 1894

3. Eigar frå 2/3 1872 til 13/4 1907.

Peder Olsen Watten

Maren Anna Ingebriggsdtr Sakshaug	født 23/7	1843	død	23/6 1916
Barn: Ole Ludvig	født 7/4	1865	død	28/12 1931
Gift med Berntinie Bartnes og vart bonde på Østre Bartnes.				
Eline	født 5/12	1866	død	23/6 1944
Ingeborg Marie	født 17/12	1868	død	11/9 1913
Louise	født 10/12	1871	død	17/8 1873
Louise Josefine	født 23/1	1874	død	18/8 1956
Gift med Per Skogset				
Peder Martin	født 16/10	1875	død	16/8 1956
Maren Anna	født 11/5	1878	død	3/5 1933
Ragna Peolive	født 4/4	1880	død	mai 1953
Johannes	født 16/5	1882	død	5/6 1882
Elen	født 17/9	1883	død	8/3 1966
Gift med Olaf Ulstad				
Ingebrig	født 17/9	1883	død	4/4 1929

4. Eigar frå 13/4 1907 til 1/10 1939.

Peder Martin Vatn

Lovise Sveinsdatter Bartnes	født 19/4	1876	død	30/6 1951
Barn: Signe Marie	født 8/6	1903	død	6/7 1988
Gift med Lars Berg				
Per	født 9/6	1905	død	15/8 1966
Gift med Solveig Aasen				
Morten	født 26/6	1908	død	10/11 1970
Gift med Turid Mathisen				
Maren	født 25/6	1916	død	5/2 1917
Lussie	født 21/12	1919	død	1/8 1998
Gift med Julius Indreråk				

5. Eigar frå 1/10 1939 til 1/1 1960.

Per Vatn

Solveig Johnsdatter Aasen	født 4/6	1911
Barn: Ola	født 12/5	1935
Jon	født 9/5	1937
Per	født 22/2	1939
Liv	født 5/9	1942
Arild	født 17/5	1952

Sjå i slektstavlå om ektefeller og barn.

6. Forpaktar frå 1/1 1958. Eigar frå 1/1 1960 til 31/12 1993

Ola Vatn

Inger Uth	født 18/2 1934
Barn: Eli	født 19/6 1958
Anders	født 17/7 1959
Jørn	født 24/1 1961
Synnøve	født 31/5 1962
Gunhild	født 20/8 1969

Sjå slektstavle.

7. Eigar frå 1/1 1994.

Anders Vatn

Anneke Liesker	født 29/7 1953
Barn: Sofie	født 26/12 1986

Nye folk – nye hus. Innviingsfest på låven

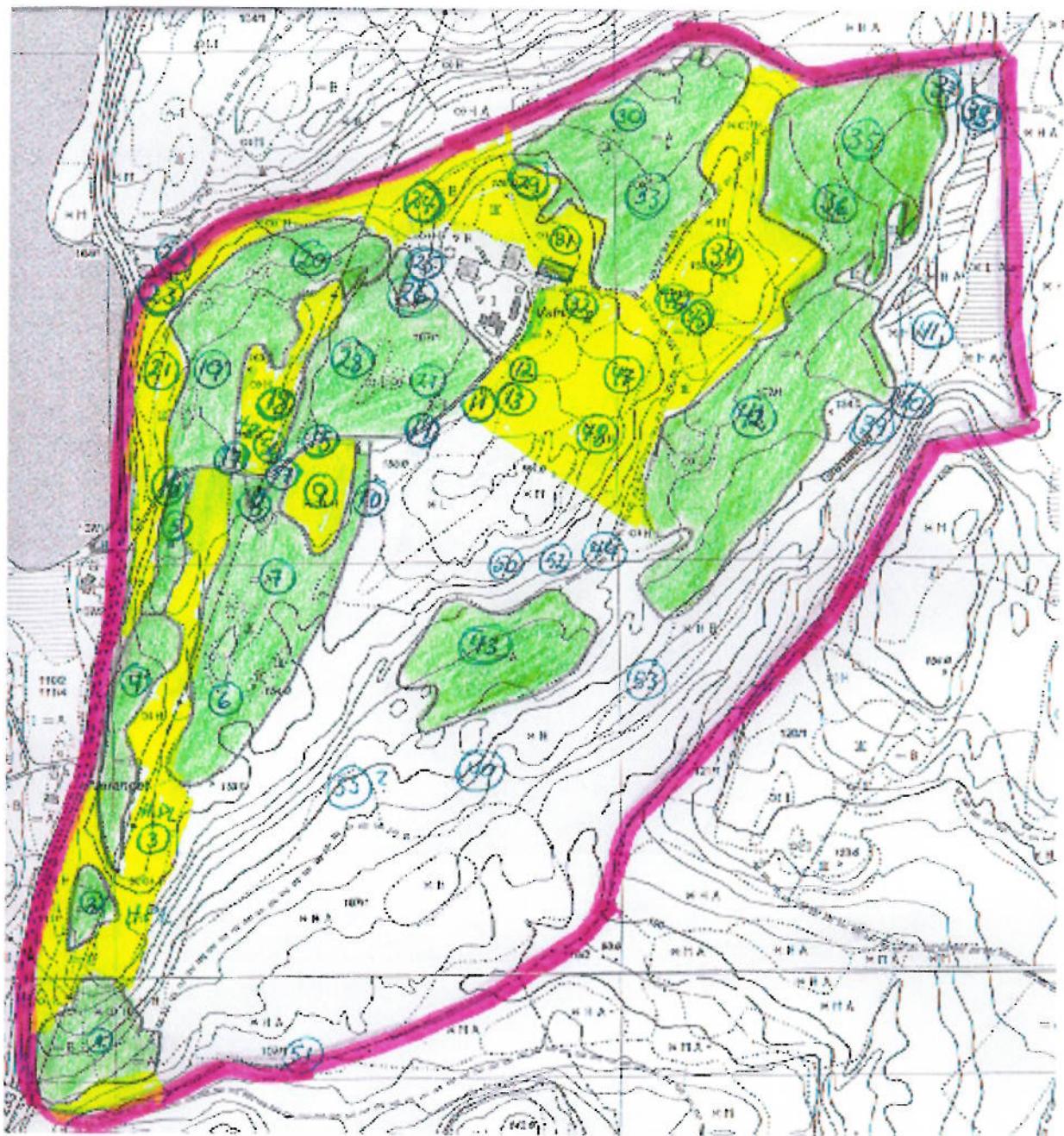
Korleis blir framtida for odelsjenta

KART MED NAMN

Mange av desse namna er no ute av dagleg bruk. Dette kjem av at åkrar og beite / trører er lagt saman, grinder er borte, osv.

Nr	Namn	Namnet gjeld	Dyrka år
1	Trondalen - nedre	Dyrka mark husmannsplass	
2	Trondalen - øvre	" "	
3	Haugajalet	Beite	"
4	Litljalet	Dyrka mark	
5	Vassåkerteigen	"	
6	Ytteråkeren	"	
7	Myra	"	
8	Storteigen	"	
9	Krokstadhaugen	Beite	
10	Krokin	Dyrka mark	
11	Hesttrøa	Beite	
12	Markagrinda	Grind	
13	Gjeilin	Grind / skogsveg	
14	Litlbakken	Bakke på gardsvegen	

15	Smååkerbakken	"	
16	Vassbakken	"	
17	Utkjellaren	Utkjellar	
18	Asphaugen	Haug - beite	
19	Vassåkeren	Dyrka mark	
20	Nordstykket	"	
21	Vassåkertrøa	Beite	
22	Stamna	Demning Granavatnet / Granaelva	
23	Stamngrinda	Grind ved demninga	
24	Tegan	Beite	
25	Forkjittin	"	
26	Bekken	Brønn	
27	Lia	Dyrka mark	
28	Nordåkeren	"	
29	Kvernhusåkeren	"	
30	Småstykka	"	
31	Lavbakken	Beite - kalvtrø	
32	Sautrøa	Beite - sautrø	
33	Langåkeren	Dyrka mark	
34	Langåkerhaugen	Beite - hesttrø	
35	Stamnåkeren	Dyrka - delvis av Peder og Per	ca 1935- 40
36	Rolandsenget	Dyrka av Roland	1770
37	Skogsvegen	Skogsveg	
38	Brua	Bru over vegen til Skogset	
39	Granaelva	Elv	
40	Kvennadammen	Dam for kvernbruk	
41	Hestmarka	Skog - utmark	
42	Nyland 1	Nyland - dyrka av Ola	1969
43	Nyland 2	" dyrka av Ola	1970
44	Nylandsvegen	Avlingsveg	
45	Døsa	Beite	
46	Døsbakken	Bakke i beite	
47	Mettitrøa	Beite - rydda av Per	Ca 1940
48	Brattreina	" - rydda av Per	Ca 1940
49	Saumarka	Skog - utmark	
50	Kaukarberget - Utsikten	Berg i Saumarka - markert	
51	Åsbekken	Bekk	
52	Litlåkeren	Skog - tidlegare dyrka	
53	Kvernhusjalet	" "	
55	Rugsveet	Skog - tidlegare dyrka - plassen ukjent	
56	Vasshaugen	Beite - tidlegare husmannsplass	
57	Transformatoren	NTE - trafo	

Kart over Vatn. Teiknforklaring: Grøn = dyrka mark, gul = beite, kvit = skog og tun,
rosa = eigedomsgrense, ① = namn.